

Repertoriul jurisprudenței

Cauza C-367/23

EA

împotriva

Artemis security SAS

[cerere de decizie preliminară formulată de Cour de cassation (Franța)]

Hotărârea Curții (Camera a doua) din 20 iunie 2024

„Trimitere preliminară – Protecția securității și a sănătății lucrătorilor – Organizarea timpului de lucru – Directiva 2003/88/CE – Articolul 9 alineatul (1) litera (a) – Obligația controlului medical al lucrătorilor de noapte – Încălcarea acestei obligații de către angajator – Drept la reparație – Necesitatea stabilirii existenței unui prejudiciu specific”

1. *Politica socială – Protecția securității și a sănătății lucrătorilor – Directiva 2003/88 privind anumite aspecte ale organizării timpului de lucru – Obligația controlului medical al lucrătorilor de noapte – Încălcare de către angajator – Drept la reparație – Stabilirea cuantumului daunelor interese – Aplicare a normelor naționale privind întinderea despăgubirilor pecuniare – Condiție – Respectarea principiilor echivalenței și efectivității*

[Directiva 2003/88 a Parlamentului European și a Consiliului, art. 9 alin. (1) lit. (a)]

(a se vedea punctele 25-27 și 37)

2. *Politica socială – Protecția securității și a sănătății lucrătorilor – Directiva 2003/88 privind anumite aspecte ale organizării timpului de lucru – Obligația controlului medical al lucrătorilor de noapte – Încălcare de către angajator – Drept la reparație – Reparare integrală a prejudiciului suferit – Conținut – Plata de daune interese punitive – Excludere*

[Directiva 2003/88 a Parlamentului European și a Consiliului, art. 9 alin. (1) lit. (a)]

(a se vedea punctele 31-33, 35 și 36)

3. *Politica socială – Protecția securității și a sănătății lucrătorilor – Directiva 2003/88 privind anumite aspecte ale organizării timpului de lucru – Obligația controlului medical al lucrătorilor de noapte – Încălcare de către angajator – Drept la reparație – Necesitatea stabilirii existenței unui prejudiciu specific*

[Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, art. 47; Directiva 2003/88 a Parlamentului European și a Consiliului, art. 9 alin. (1) lit. (a)]

(a se vedea punctele 40-43 și dispozitiv 1)

Rezumat

Sesizată cu titlu preliminar de Cour de cassation (Curtea de Casație, Franța), Curtea precizează anumite norme referitoare la munca de noapte în temeiul Directivei 2003/88/CE¹ și la dreptul la reparație în cazul încălcării acestora.

EA a fost angajat, la 1 aprilie 2017, în calitate de agent de serviciu de protecție împotriva incendiilor și de asistență a persoanelor de către Artemis security SAS (denumită în continuare „Artemis”). Întrucât a fost transferat de pe un post de muncă de zi pe un post de muncă de noapte, EA a sesizat consiliul de prud’hommes de Compiègne (Tribunalul pentru Litigii de Muncă din Compiègne, Franța), în special pentru a obține obligarea Artemis la plata de daune interese pentru motivul, pe de o parte, că contractul său de muncă ar fi fost modificat în mod unilateral de Artemis și, pe de altă parte, că nu ar fi beneficiat de monitorizarea medicală sporită aplicabilă în cazul muncii de noapte.

Întrucât cererea sa de daune interese a fost respinsă, EA a sesizat cour d’appel d’Amiens (Curtea de Apel din Amiens, Franța), care a confirmat respingerea respectivă pentru motivul că EA nu dovedise caracterul real și consistența prejudiciului pe care susținea că l-a suferit din cauza lipsei unei monitorizări medicale sporite necesare în cazul muncii de noapte. În susținerea recursului pe care l-a formulat împotriva acestei hotărâri la instanța de trimitere, EA susține că simpla constatare a nerespectării dispozițiilor de protecție în materie de monitorizare medicală sporită în caz de muncă de noapte conferă un drept la reparație lucrătorului în cauză și că, prin respingerea cererii sale de despăgubire, cour d’appel d’Amiens (Curtea de Apel din Amiens, Franța) ar fi încălcat Codul muncii² coroborat cu articolul 9 din Directiva 2003/88.

În această privință, instanța de trimitere ridică în special problema aspectului dacă simpla nerespectare de către angajator a măsurilor naționale destinate să asigure controlul medical al lucrătorilor de noapte prevăzut la articolul 9 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2003/88³ dă naștere, ca atare, unui drept la reparație, fără a fi necesar să se demonstreze existența unui prejudiciu specific pentru lucrătorul în cauză.

Aprecierea Curții

Curtea amintește, mai întâi, că nicio dispoziție a dreptului Uniunii nu are ca obiect definirea normelor privind eventuala reparație pe care o poate pretinde un lucrător numit într-un post de muncă de noapte în cazul încălcării de către angajatorul său a normelor naționale aferente controlului medical prevăzut în cazul unei numiri prin care se urmărește punerea în aplicare a articolului 9 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2003/88. Revine, așadar, ordinii juridice a fiecărui stat membru sarcina de a stabili modalitățile acțiunilor destinate să asigure protecția drepturilor

¹ Directiva 2003/88/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 4 noiembrie 2003 privind anumite aspecte ale organizării timpului de lucru (JO 2003, L 299, p. 9, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 3).

² Și anume articolul L. 3122-11 din acest cod, care prevede că „[o]rice lucrător de noapte beneficiază de o monitorizare individuală regulată a stării sale de sănătate în condițiile stabilite la articolul L. 4624-1”.

³ Articolul 9, intitulat „Controlul medical și transferul lucrătorilor de noapte la munca de zi”, prevede la alineatul (1): „Statele membre iau măsurile necesare pentru ca: a) lucrătorii de noapte să beneficieze de un control medical gratuit înaintea numirii și la intervale regulate ulterior; [...]”.

conferite justițiabililor de această dispoziție și în special condițiile în care un astfel de lucrător poate obține o reparație ca urmare a încălcării menționate, sub rezerva respectării principiilor echivalenței și efectivității.

În ceea ce privește principiul efectivității, întrucât în speță obligațiile de control medical al lucrătorilor de noapte prevăzute la acest articol au fost transpuse în dreptul intern, lucrătorul vizat trebuie să poată pretinde angajatorului său să îndeplinească obligațiile menționate, urmărind, dacă este necesar, executarea corectă a acestora în fața instanțelor competente în conformitate cu cerințele care decurg din articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Exercițarea dreptului la protecție jurisdicțională efectivă este astfel de natură să contribuie la asigurarea efectivității dreptului la control medical de care beneficiază un lucrător de noapte în temeiul articolului 9 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2003/88.

Faptul că un lucrător de noapte poate să obțină o reparație adecvată în cazul încălcării de către angajator a obligațiilor prevăzute la articolul menționat contribuie de asemenea la asigurarea unei asemenea efectivități, respectiva reparație trebuind să permită compensarea integrală a prejudiciului efectiv suferit. Dreptul lucrătorului de a solicita repararea unui prejudiciu consolidează astfel caracterul operațional al normelor de protecție prevăzute la articolul 9 alineatul (1) litera (a) și este de natură să descurajeze repetarea comportamentelor ilegale. Plata către persoana lezată a unor daune interese care acoperă integral prejudiciul suferit este în măsură să garanteze că un atare prejudiciu este reparat efectiv sau despăgubit în mod disuasiv și proporțional. Prin urmare, ținând seama de funcția compensatorie a dreptului la reparație prevăzut în speță de dreptul național aplicabil, o reparare integrală a prejudiciului efectiv suferit este suficientă, fără a fi necesar să se impună angajatorului plata unor daune interese punitive.

Pe de altă parte, dreptul național aplicabil cuprinde în această privință norme specifice ce permit aplicarea unor amenzi în cazul încălcării de către angajator a dispozițiilor naționale care au asigurat transpunerea articolului 9 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2003/88. Aceste norme specifice contribuie, la rândul lor, la asigurarea efectivității dreptului la control medical de care beneficiază un lucrător de noapte în temeiul dispoziției menționate. Astfel, deși asemenea norme punitive și cele care guvernează răspunderea contractuală sau cvasidelictuală sunt complementare, întrucât ambele îndeamnă la respectarea dispoziției menționate a dreptului Uniunii, ele au totuși funcții distincte.

În aceste condiții, Curtea concluzionează că nu rezultă, sub rezerva verificării de către instanța de trimitere, că reglementarea națională în discuție este de natură să poată aduce atingere efectivității drepturilor care decurg din articolul 9 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2003/88.

În sfârșit, având în vedere finalitatea măsurilor de control medical instituite la acest articol, spre deosebire de cerințele care decurg, în ceea ce privește durata muncii, din articolul 6 litera (b) și din articolul 8 din Directiva 2003/88, a căror nerespectare cauzează, ca urmare a acestui simplu fapt, un prejudiciu lucrătorului în cauză, lipsa vizitei medicale care ar trebui să preceadă numirea într-un post cu muncă de noapte și a monitorizării medicale regulate consecutive acestei numiri, prevăzute la articolul 9 alineatul (1) litera (a) din această directivă, nu cauzează în mod inevitabil o atingere adusă sănătății lucrătorului în cauză și nici, prin urmare, un prejudiciu reparabil pentru acesta. Astfel, eventuala apariție a unui asemenea prejudiciu depinde în special de starea de sănătate proprie fiecărui lucrător, sarcinile efectuate în timpul nopții putând, în plus, să fie diferite în ceea ce privește dificultatea și stresul.